

ISSN: 2181-4562

DOI Journal 10.56017/2181-4562

IMFAKTOR
PAGES

JOCAA

МАДАНИЯТ ВА САНЪАТ

Journal of Culture and Art

Volume I, Issue 3

MAY | 2023

КУЛЬТУРА И ИСКУССТВО

ISSN: 2181-4562
DOI Journal 10.56017/2181-4562

МАДАНИЯТ ВА САЊАТ ЖУРНАЛИ

I-ЖИЛД, 3-СОҢ

ЖУРНАЛ КУЛЬТУРА И ИСКУССТВО

ТОМ-I, НОМЕР-3

JOURNAL OF CULTURE AND ART

VOLUME-I, ISSUE-3

ТОШКЕНТ – 2023

МАДАНИЯТ ВА САНЪАТ ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ КУЛЬТУРА И ИСКУССТВО | JOURNAL OF CULTURE AND ART

№ 3 (2023) DOI <http://dx.doi.org/10.56017/2181-4562-2023-3>

БОШ МУҲАРРИР:

Халикулова Гўзал Эркиновна

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти профессори в.б., Санъатшунослик фанлари номзоди

МАСЪУЛ МУҲАРРИР:

Мелиқўзиёв Иқбол
Мамасодиқович

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти кафедра мудир, профессор в.б., Санъатшунослик фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)

ТАҲРИРИЯТ АЪЗОЛАРИ:

Касимов Нозим Козимович

Маданият ва туризм вазирлиги “Таълим ва илм-фанни ривожлантириш бошқармаси” бошлиғи, профессор Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти Нукус филиали “Санъатшунослик” факультети декани, Тарих фанлари номзоди, профессор

Ходжаметова Гулчира
Илишевна

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти кафедра мудир, доцент, Санъатшунослик фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)

Абдувоҳидов Фахриддин
Мелигалиевич

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти “Саҳна нутқи” кафедраси доценти

Умаров Мамур
Боташикович

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти “Санъатшунослик ва маданиятшунослик” кафедраси профессори в.б., фалсафа фанлари номзоди

Худоев Ғани Муҳаммадович

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти кафедра мудир, Санъатшунослик фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)

Бердиханова Шахида
Нурлыбаевна

Юнус Ражабий номидаги Ўзбек миллий мусиқа санъати институти “Ўзбек мақоми тарихи ва назарияси” кафедраси мудир, санъатшунослик фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)

Дўсанов Раҳимжон
Раимқулович

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти, “катта ўқитувчи”, мустақил тадқиқотчи

Суннатиллаев Асатилло
Суннатович

Юнус Ражабий номидаги Ўзбек миллий мусиқа санъати институти “Илмий тадқиқотлар, инновациялар ва илмий-педагогик кадрлар тайёрлаш” бўлими бошлиғи, мустақил изланувчи (PhD)

Мазкур фанлараро илмий-амалий журнал Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2023 йил 24 февраль куни № 065356-сонли гувоҳнома билан оммавий ахборот воситаси сифатида давлат рўйхатидан ўтказилган.

Саҳифаловчи/Page Maker/Верстка: Абдураҳмон Хасанов

Таҳририят манзили: <https://imfaktor.uz>, 100152, Тошкент шаҳри, Учтепа тумани, “Ватан” МФЙ, Чилонзор 24-мавзеси, 2/27-уй.

Телефон номер: +99894-410 11 55, E-mail: tahririyat@imfaktor.uz

© IMFAKTOR Pages, 2023 йил.

© Муаллифлар жамоаси, 2023 йил.

МАДАНИЯТ ВА САЊАТ ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ КУЛЬТУРА И ИСКУССТВО | JOURNAL OF CULTURE AND ART

XOLIQOV Mirjalol Raxmatulla o'g'li*Kamoliddin Behzod nomidagi Milliy rassomlik va dizayn instituti
o'qituvchisi*<https://doi.org/10.5281/zenodo.7974233>

TEATR VA TEATR-STUDIYALARINING VUJUDGA KELISHI VA SHAKLLANISH YO'LLARI

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada dastlab teatrlarning vujudga kelishi, O'zbekiston hududida teatr va teatr studiyalarining vujudga kelishidagi qiyinchiliklar, an'anaviy teatrning ishlash uslubi va ushbu uslub tasirida tashkil topib, rivojlangan, hamda ushbu uslubni dunyo teatr san'ati darajasiga olib chiqqan teatrlar va teatr studiyalari haqida ma'lumotlar. Teatrlar rivojiga katta hissa qo'shgan atoqli teatr rejissyorlari haqida ma'lumotlar. Teatr va teatr-studiyalarining tashkil topish bosqichlari haqida qiziqarli ma'lumotlar keltirigan.

Kalit so'zlar: teatr, stenografiya, dialog, janr, sayyor, jonglyor, konflikt, dramatik, muloqot, eski masjid, g'oya.

ХАЛИКОВ Миржалол Рахматулла оглы*Национальный институт живописи и дизайна имени Камолитдина Бехзада
учитель*

ВОЗНИКНОВЕНИЕ ТЕАТРА И ТЕАТРАЛЬНЫХ СТУДИЙ И ПУТИ ФОРМИРОВАНИЯ

АННОТАЦИЯ

В этой статье представлена информация о возникновении театров, о трудностях возникновения театров и театральных студий на территории Узбекистана, о способе функционирования традиционного театра и о театрах и театральных студиях, которые были созданы и развиты под влиянием этого стиля, а также о том, как этот стиль вывел этот стиль на уровень мирового театрального искусства. Сведения о выдающихся театральных режиссерах, внесших большой вклад в развитие театров. Приведены интересные факты об этапах становления театра и театральных студий.

Ключевые слова: театр, стенография, диалог, жанр, странник, жонглирование, конфликт, драма, диалог, старая мечеть, идея.

KHALIKOV Mirzhalol Rakhmatulla ogly
Kamoliddin Behzod National Institute of Painting and Design
teacher

THE EMERGENCE OF THEATER AND THEATER STUDIOS AND WAYS OF FORMATION

ANNOTATION

In this article, information about the origin of theaters, difficulties in the formation of theater and theater Studios on the territory of Uzbekistan, the way traditional theater works and theaters and theater studios that were established and developed in the influence of this style and brought this style to the jarage of World Theater Arts. Information about outstanding theater directors who have made a significant contribution to the development of theaters. It brought interesting facts about the stages of the founding of the theater and Theater-Studios.

Keywords: theater, scenography, dialogue, genre, itinerant, juggling, conflict, dramatic, dialogue, old mosque, idea.

*Salbiy va ijobiy hissiyotlarni ifoda
etuvchi niqoblar – teatr ramzini ifoda etadi.*

Teatr (yunoncha *θέατρον* - "tomoshagoh") cheklangan joyda bir yoki bir necha aktyorlar ijro etadigan sahna ko'rinishi orqali tomoshalinga fikr uzatuvchi san'at janridir. Ba'zan teatr tomoshalari o'tkaziladigan binolarni ham *teatr* deb atashadi (aslida ularni *teatr binosi* deb atash o'rinli).

Teatr (yun. theatron-tomoshagoh) - san'at turi; uning o'ziga xos ifoda vositasi - aktyorning omma oldidagi o'yini jarayonida yuzaga keladigan sahnaviy voqeadir. Teatr san'atida ham boshqa san'atlarda bo'lganidek, xalq hayoti, tarixi, dunyoqarashi aks etib, jamiyat taraqqiyoti, ma'naviyati, madaniyati bilan bog'liq holda o'zgarib, takomillashib boradi. Teatr asosida og'zaki yoki yozma dramaturgiya yotadi [1].

Teatr sintez san'at bo'lib, jamiyat hayotida, tomoshabinlarning ma'naviy va estetik tarbiyasida muhim o'rin tutadi. Unda dramaturgiya, musiqa, tasviriy san'at, raqs, me'morlik ajralmas birlikni tashkil etadi. Teatrning muhim vositalaridan biri sahna nutqidir. Aktyor qahramonning pyesadagi so'zlarini o'zlashtirib olar ekan, qahramon qiyofasida, holatlarda turib uning nutqiy tavsifini yaratadi, boshqa personajlar bilan muloqotga kirishadi. Sahna nutqi xarakterlarning ochilishida, asar mazmuni, konfliktning yoritilishida muhim o'rin tutadi (sahna nutqi).

Sahna asarlarining yaratilishida teatr rassomligi (stenografiya)ning hissasi katta. Rassom asar mazmuni va rejissyor yechimidan kelib chiqib, dekoratsiya yaratadi. (Teatr dekoratsiyasi san'ati). Teatrda musiqaning ham o'rni katta, tomosha turi va janriga bog'liq holda u turli vazifani bajaradi: dramatik spektakllarda yordamchi vosita bo'lsa, operetta, musiqali dramada so'z bilan barobar huquqqa ega, opera va baletda esa hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. (Teatr musiqasi).

Teatr san'ati uzoq tarixga ega bo'lib, uning asosiy unsurlari (boshqa qiyofaga kirish, dialog, to'qnashuv kabi) insoniyatning ibtidoiy davrlarida ovchilik, mehnat va liniy marosim, bayramlar bilan, totemizm, animizm kabi ibtidoiy dunyoqarash va ajdodlarning ruhlariga sig'inish bilan bog'liq holda shakllangan.

Yunoniston, Hindiston, Turonda mil. avv. V asrdayoq Teatr jamiyat hayotida muhim o'rin tutgan. Hindistonda teatr sanskrit teatri, xalq teatri shakllarida hamda "Mahobhorat" va "Ramayana" dostonlari bilan bog'liq holda rivojlangan; dramaturgiya va sahna san'ati haqida "Natyashastra" nomli risola yaratilgan. Keyinroq teatr Yaqin Sharq va Rimga ham yoyildi. Ayniqsa, Rimda teatrning yangi shakl va turlari yaratildi. G'arbiy Yevropada teatr san'atining dastlabki namunalari sayyor aktyorlar jonglyorlar ijodida, Rossiyada skomoroxlar faoliyatida yuzaga kelgan. Uyg'onish davrida vujudga kelgan drama yangi shakldagi professional trining shakllanishiga zamin yaratdi.

XVI asrdan opera, XVIII asr o'rtalaridan balet, XIX asr o'rtalaridan operetta mustaqil teatr turi sifatida rivojlana boshladi. Teatrning keyingi taraqqiyoti klassitsizmning keng yoyilishi bilan bog'liq. XVIII asr da ma'rifatchilik oqimidagi teatr taraqqiy etdi. Astasekin realistik tendensiya kuchaydi. Ayniqsa, K. Goltsoni, G. Lessing, P. Bomarshe, F. Shiller ijodida realizm yorqin namoyon bo'ldi. XVIII asrning oxirlariga kelib, drama, melodrama, vodevillarda satirik yo'nalishning yuzaga kelishi teatrda demokratik asosning kuchayishiga sabab bo'ldi. Teatr g'oyaviy va badiiy kurashlar maydoniga aylandi. Sahnalashtirilayotgan har bir asarda g'oyaga e'tiborli bo'lish, tanlanayotgan har bir asarning g'oyasi jiddiy muhokama etiladigan bo'ldi. Shun bilan birganlikda tanlangan asarlarga, jamiyat hayotida albaatta ijobiy yuksalishlarga sabab bo'lishlik vazifasi ham qo'yila boshlandi.

XIX asrning 1-yarmida vujudga kelgan romantik yo'nalish teatrda gumanistik ideallar va ko'p hollarda xayoliy orzularning yoritilishiga olib keldi. Dramada taqlidgo'ylikdan iborat klassitsizmga qarshi, o'ziga xos milliylik, xalqchilik, tarixiylik va ijtimoiy adolat uchun kurash ohanglari keng quloch yoydi. XIX asr oxirlaridan teatrni isloh qilishning yangi davri boshlandi. Teatr badiiy adabiyot (proza, poeziya), yangi drama (A. Chexov, G. Ibsen, B. Shou va boshqalar) bilan yaqinlashdi.

XIX asr oxirlarida XX asr boshlarida teatrda, aktyorlik san'atida yangi ta'lim uslubi Stanislavskiy sistemasini qo'llash boshlandi. 20yillarda V. Meyxold, V. Tairov, V. Vaxtangovlarning rejissorlik faoliyati teatrning rivojiga katta hissa bo'lib qo'shildi. XX asr o'rtalarida G'arb rejissurasi va sahna san'atiga B. Brextning ijodiy uslubi katta ta'sir ko'rsatdi. Zamonaviy teatr dunyo teatrining demokratik, xalqchil an'analarini muttasil o'zlashtirib borishi, sahnaviy talqinlarning rangbarangligi bilan ajralib turadi. Bugungi kundagi teatr studiyalarining rivojlanishida albatta, yuqorida takidlab o'tilgan siymolar tasiri juda katta bo'ldi.

O'zbekiston hududida an'anaviy teatr juda qadimiy va boydir tarixga egadir. Uning kurtaklari ibtidoiy jamoa davridayoq ov va boshqa mexnat jarayoni aks etgan taqdidiy raqslar, jangovar va xalq o'yinlari, tabiat kuchlariga topinish oqibatida yuzaga kelgan marosimlar shaklda namoyon bo'lgan. Mil. avv. VII-VI-asrlardayoq Turonda zardushtiylik va uning muqaddas kitoblar to'plami - Avesto bilan bog'liq 2 toifa - kulgili va qayg'uli tomoshalari shakllangan. Yurtimizda paydo bo'layotgan "Muloqot", "Eski masjid" kabi teatr studiyalarining ishlash uslubi aynan an'anaviy teatr uslubidan olingan bo'lib, o'sha davrda sahnalashtirilayotgan sahna asarlari, xalqona folklyor yo'nalishlarda sahnalashtirila boshlandi [2].

Yunon - Baqtriya podsholigi davrida Oyxonim, Niso, Shahri G'ulg'ulada maxsus teatrlar bo'lib, ularda Yevripidning "Alkesta", "Ippolit" kabi tragediyalari ko'rsatilgani ma'lum. Mil. avv. I asrdan mil. IV asrgacha Kushon davlatida Buddha dini bilan bog'liq turli teatrlashgan tomoshalar mavjud bo'lgan. Ayritom ibodatxonasi peshtoqidagi cholg'uchi qizlarning tasvirlari shuni ko'rsatadi. Asta-sekin Turon teatr san'ati diniy marosimlar qobig'idan chiqib, dunyoviy mazmun kasb etadi - inson hayoti, ijtimoiy munosabatlarni tasvirlashga e'tibor kuchayadi. VI-VII-asrlar Turon mulkidan chiqqan cholg'uchilar, aktyor va raqqosalar Buyuk ipak yo'li orqali qo'shni yurtlarga ijodiy safar qiladilar. IX-XII-asrlarda xalq bayramlari, marosimlari, urf-odatlar va ular bilan bog'liq tomoshalar tiklanibgina qolmay, aholi orasida keng tarqaldi. Masxara va taklid Teatr rivojlandi.

Amir Temur davlati davri (XIV- XV-asrlar)da Teatr san'atida keskin yuksalish ro'y berdi. Sharafiddin Ali Yazdiy, Ibn Arabshoh, Klavixolarning ma'lumotlaricha, bu davrda poytaxt - Samarqandda va boshqa nufuzli shaharlarda teatrlashgan tomoshalar uyushtirilgan. An'anaviy teatr va boshqa san'at tomoshalari, ayniqsa, Mirzo Ulug'bek davrida (1394-1449) Movarounnahrda, Husayn Boyqaro davrida (1469- 1506) Xurosonda taraqqiy topdi. G'iyos masxara, Xoja Dexdor, Abdulla Devona, Abdulvose' Munshi, Sayd Badr kabi teatr san'atining atoqli namoyandalari faoliyat ko'rsatgan. An'anaviy teatrning kulgili turlari (masxara, taqlid, zarofat), qo'g'irchoq o'yin (chodir jamol, chodir xayol, fonus xayol) badiiy tomosha tizimi sifatida tashkil topdi.

XVIII asr oxiri XIX asr boshlarida teatrning asosiy turlari saqlanib, repertuar va ijro uslubida o'ziga xos xususiyatlar rivojlandi. Shaharlarda ijrochi san'atkorlarning kasabai sozanda (mextarlik) degan uyushmalarining faoliyati kuchaydi. Xorazmda "Xatarli o'yin", "To'kma" tomoshalari keng yoyildi. Farg'ona vodiysi va Toshkentda qiziqchilik va askiya taraqqiy etdi. XIX asrning 2-yarmida Qo'qonda Zokir Eshon boshliq 30 ga yaqin qiziqchilar to'dasi, Buxoroda Tula masxara boshliq 20 ga yaqin masxarabozlar to'dasi shuxrat qozondi.

Keyinchalik o'zbek madaniyatining ilg'or namoyandalari (Furqat, Behbudiy, Avloniy va boshqalar) rus, tatar va ozarbaijon teatr truppalari tomoshalariga qiziqish bilan qarab, mahalliy ziyolilarni ulardan o'rganishga chaqirdilar. Shu tarzda yangi milliy teatr yaratish harakati yuzaga keddi. 1914-yil Samarqand (15 yanvar) va Toshkent (27 fevral) da "Padarkush" dramasini sahnalashtirish bilan yangi o'zbek teatri o'z faoliyatini boshlaydi. Ayniqsa, A. Avloniy rahbarligida "Turon" teatrining 1915-yil O'zbekiston shaharlariga qilgan ijodiy safarining ahamiyati katta bo'ldi.

1916-yil Hamza Qo'qonda teatr tuzdi. Birin-ketin Andijon (1919), Xiva (1922), Buxoro (1922)da teatrlar tashkil qilindi. 1918-yildan Mannon Uyg'ur "Turon" teatri (hozirgi O'zbek milliy akademik drama teatri)ga rahbarlik qilib, uning professional teatrga aylanishida, repertuarini tuzish, ijro uslubini yaratishda muhim rol o'ynadi. Teatrning birinchi bo'g'in aktyor va rejissyorlari 1924- 27 yillar Moskvada O'zbek Maorif uyi qoshida ochilgan dramstudiyada tahsil olishgan. 20yillar so'ngida Rus yosh tomoshabinlar Teatri (1928), O'zbek yosh tomoshabinlar Teatri (1929) tashkil topdi. Keyinroq Namangan (1931), Qashqadaryo (1932), Surxondaryo (1935) viloyati teatrlari, o'nlab tuman va shahar teatrlari yuzaga keldi. Toshkent va Samarqandda Davlat rus drama teatri (1934, 1938). Respublika ko'g'irchoq teatri (1939). Navoiy nomidagi davlat opera va balet teatri (1939) o'z faoliyatini boshladi, shu yili Davlat komediya teatri tashkil bo'ldi va u bir yil o'tib Muqimiy nomidagi Respublika musiqali drama va komediya teatriga aylantiriddi [3].

Ikkinchi jahon urushi yillarida Moskva, Leningrad, Kiyev, Xarkov shaharlaridan ko'chib kelgan teatrlar mamlakatimiz shaharlarida o'z faoliyatini olib bordi. 50-60yillarda Hamza nomidagi akademik drama teatri va boshqa teatrlarda turli mavzu, sermazmun, ijtimoiypsixologik, maishiy va falsafiy, rangbarang uslubda spektakllar sahnalashtirildi. 1968-yil "Yosh gvardiya" teatri (hozirgi Abror Hidoyatov nomidagi O'zbek davlat drama teatri) tashkil qilindi.

70-80yillar teatrdagi ziddiyatli davr bo'ldi; bir tomondan, milliy an'analarga e'tibor kuchaygan bo'lsa, ikkinchidan, dabdababozlik, hayotni xaspo'shlab ko'rsatish avj oldi. 1976-yil "Ilhom" teatrstudiyasi ish boshladi. Jarayon shiddat bilan boshlanganligi sababli rejissyor Mark Vayl juda to'g'ri qaror qabul qiladi, teatrning dastlabki sahnalashtirilgan asarlarga nazar tashlasak, spektakllarda xalq dardi asosiy planga chiqqanligini ko'rishimiz mumkin. Albatta "Ilhom" teatr studiyasining tashkil topishi, mamlakatimizda teatr-studiyalari kelajagini belgilab bergan tamoyillardan biri bo'lib xizmat qildi. 1986-yil Respublika Satira teatri tashkil topdi. 80yillarning 2-yarmida hayotni haqqoniy aks ettirish, janrlar rang-barangligi, tomoshaviylikka intilish mayllari yuzaga kelib, asta-sekin kuchayib bordi. Bu davrda Abror Hidoyatov nomidagi teatr yetakchi o'ringa chiqib oldi.

O'zbekiston mustaqil davlat deb e'lon qilingach, o'zbek Teatri hayotida ham yangi davr boshlandi. Istiqloq tufayli milliy merosga tayanib ijod qilish, milliy qadriyatlar, an'analarni tiklashga intilish jiddiy tus oldi. Bu davrda o'zbek Teatrida quyidagi ilg'or tendensiyalar, ijodiy izlanishlar ko'zga tashlanadi: birinchidan, Teatrlar repertuarida tarixiy mavzuning salmog'i oshdi. Buyuk ajdodlarimiz - allomalar, shoirlar, davlat arboblari, lashkarboshilarning hayoti va taraqqiyot uchun kurashini yorituvchi o'nlab sahna asarlari yaratildi. Sahnalarda sho'rolar davrida hatto tilga olish man etilgan Bahouddin Naqshband, Hakim at-Termiziy, Imom al-Buxoriy kabi allomalar, "Avesto" kitobi asosida Zardushtiy hayotini yorituvchi sahna asarlari vujudga kelib, davrimiz tomoshabinlari ma'naviyatini boyitdi, tarixiy, diniy e'tiqodga nisbatan qarashlarni o'zgartirdi.

Ayniqsa, Amir Temur va temuriylar haqida yaratilgan 20 ga yaqin sahna asarlari ma'naviy va madaniy hayotimizda katta voqea bo'ldi. Ikkinchidan, zamonaviy o'zbek Teatrida tasavvuf bilan bog'liq "Muqabbat sultoni", "Mashrab" (Milliy teatr), "Xitoy malikasining siri" (rus teatri), "Umar Xayyom", "Ato etilgan muhabbat tariqati" (O'zbekiston yoshlar teatri), "Na falakman, na farishta" (Muqimiy teatri), "Shayh san'on", "Raqsu samo'" ("Eski masjid" teatr studiyasi) kabi spektakllar Teatrlarimizning eng murakkab mavzularga dadil qo'l urayotganlari, yangi manbalarni ochayotganlaridan dalolatdir. Shu yo'nalishda Alisher Navoiy asarlarini Teatr sahnasida yangicha talqin etish boshlandi. Uchinchidan, jahon va milliy mumtoz dramaturgiya namunalari zamonaviy talqin va vositalarda sahnalashtirish boshlandi.

Navoiy, Shekspir, Molyer, Ayniy, Behbudiy, Fitrat, Qodiriy, Cho‘lpon, Avloniy, G‘afur G‘ulom asarlarining sahnaviy talqinlari shundan guvohlik beradi. To‘rtinchidan, Teatrlarda ilgari qoloqlik belgisi sifatida qarab kelingan etnografiya va folklor manbalari vositalaridan foydalanish butun bir uslubiy yo‘nalish sifatida ko‘zga yaqqol tashlanib, sahna san‘atining milliy o‘ziga xosligini kuchaytirishga xizmat qilmoqda. "Alpomish" qahramonlik dostoni asosida poytaxt va viloyat Teatrlari sahnalarida yaratilgan 10 ga yaqin spektakllar ham bu yo‘nalishning istiqbolidan nishonadir. Beshinchidan, dramaturgiya va Teatrda zamonaviy mavzularda asarlar yaratilib, sahnalashtirish yildan yilga sezilarli tus olib bormoqda. Zamonaviy mavzular ko‘proq melodrama, komediya, tragikomediya janrlari doirasida ishlanmoqda. Ayniqsa, maishiyaxloqiy komediyalar Teatrlar repertuaridan keng o‘rin egalladi [4].

O‘zbekistonda o‘tkazilgan "Sharq va G‘arb" Teatr san‘ati festivali, "Xumo" xalqaro yoshlar teatrlari festivali, "Navro‘z", "Andijon bahori" respublika Teatr festivallari, Germaniyaning "Ander Rur" teatri bilan "Muloqot" teatri studiyasi hamkorligida tuzilgan "Ipak yo‘li - teatr sayohati" loyihasi asosida o‘tkazilayotgan ikki tomonlama anjumanlar, qo‘g‘irchoq Teatrlari festivallari Teatr san‘atining yangi ijtimoiy sharoitda rivojlanishida muhim rol o‘ynamoqda. Ushbu festivallar asnosida, O‘zbekistonga tashrif buyurgan rejissyorlar, sahna rassomlari, dramaturglar va barsa soha vakillari bilan dara suhbatlari, muloqotlar albatta yurtimizda faoliyat yuritayotgan, teatr va teatr studiyalari ijodiy faoliyatiga, katta tasirini o‘tkazdi va buning natijasida, O‘zbek teatri jamoalari dunyodagi bir qator mamlakatlarda ijodiy safarda bo‘lib, o‘zbek teatr san‘ati yutuqlarini namoyish etishdi.

Xulosa qilib aytganda, teatrlar shakllanishining asosiy omillari, ya‘ni ananaviy teatrlarning asarlar mobaynida sayqallangani bugungi kundagi teatrlarimiz hayotida muhim o‘rin tutmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 1998-yil 26 martda e‘lon qilingan "O‘zbekiston teatr san‘atini rivojlantirish to‘g‘risida"gi farmoni va O‘zbekiston Vazirlar Mahkamasining shu asosda qabul qilgan "O‘zbekteatr" ijodiyishlab chiqarish. birlashmasi faoliyatini tashkil etish to‘g‘risida"gi qarori Teatr san‘ati strategiyasini belgilab berdi. Shu asosda "O‘zbekteatr" ijodiyishlab chiqarish. birlashmasi, uning qoshida "Atrmadad" jamg‘armasi, Teatr ijodkorlari uyushmasi tuzildi. "Teatr" jurnali nashr etila boshladi [5].

Muntazam ravishda turli seminar va festivallar o‘tkazilmoqda. Davlatlararo shartnomalarga muvofiq xorijiy mamlakatlardagi ijodiy tashkilotlar, xalqaro birlashmalar bilan aloqalar o‘rnatilmoqda. Albatta pandemiya davrida bir muncha cheklovlar teatr san‘atini ham chtlab o‘tmadi. Xalqaro hamkorliklar vaqtinchalik to‘xtatilgandi. Mana bugungi kunga kelib yana avvalgidek ishlar amalga oshirilmoqda. Shu kecha kunduzda poytaxtimiz mezbonligi ostida Xalqaro Yevroaziya festivali bo‘lib o‘tmoqda. Festivalga Qozog‘iston, Qirg‘iziston, Tojikiston, Turkiya va yana boshqa ko‘plab mamlakatlardan teatr va teatr studiyalari tashrif buyurishgan. Bu festivallarning tashkil etilishi albatta teatr san‘atining yanada rivojlanishida katta xizmat qiladi.

ИҚТИБОСЛАР/СНОСКИ/REFERENCES

1. Avdeyev A.D., Proisxojdeniye teatra, M.- L., 1959;
2. Stan islavski y K. S, Sobr soch., t. 18, M., 1954-61;
3. Xorijiy teatr tarixi (ruschadan S. Tursunboyev tarjimasi), t. 1-2, T., 1997, 1999;
4. Rahmonov M., Hamza (o‘zbek davlat akademik drama teatri) tarixi, T., 2000;
5. Qodirov M., O‘zbek teatri an‘analari, T., 1976; O‘zbek teatri tarixi, T., 2003.
6. M.Umarov. Mannon Uyg‘ur va Milliy teatr estetikasi.
7. M.Umarov. Milliy teatr nazariyasining paydo bo‘lishi. “Teatr” 2004

ISSN: 2181-4562
DOI Journal 10.56017/2181-4562

МАДАНИЯТ ВА САЊАТ ЖУРНАЛИ

I-ЖИЛД, 3-СОН

ЖУРНАЛ КУЛЬТУРА И ИСКУССТВО

ТОМ-I, НОМЕР-3

JOURNAL OF CULTURE AND ART

VOLUME-I, ISSUE-3

«Маданият ва санъат» электрон журнали 2023 йил 24 февраль куни № 065356-сонли гувоҳнома билан оммавий ахборот воситаси сифатида давлат рўйхатидан ўтказилган.

Муассис: «IMFAKTOR Pages» масъулияти чекланган жамияти.

Таҳририят манзили: 100152, Тошкент шаҳри, Учтепа тумани, “Ватан” МФЙ, Чилонзор 24-мавзеси, 2-уй.

Телефон номер: +99894-410 11 55

Эл. почта: tahririyat@imfaktor.uz

Веб-сайт: www.imfaktor.uz